

UNELE ASPECTE PRIVIND PROBLEMATICA ANALIZEI JURIDICO-PENALE A CLONĂRII

Vlad MANEA,
magistru on drept,
lector universitar,
Universitatea de Stat din Moldova

La 18 aprilie 2002, on Republica Moldova a fost adoptat un nou Cod Penal. Capitolul I al Părții speciale a inclus, pe longă alte infracțiuni contra păcii și securității omenirii, și clonarea omului. Articolul 144 al Codului Penal prevede răspunderea penală on formă de privațiune de libertate pe un termen de la 7 la 15 ani pentru crearea ființelor umane prin clonare.

Orice infracțiune prevăzută de legea penală constituie un temei real pentru răspunderea penală, iar on cazul inexistenței acesteia nu poate fi vorba despre răspunderea penală. Anume aceasta este ideea care se conține on legislația penală on vigoare, conform căreia temeiul pentru răspunderea penală ol constituie săvârșirea faptei, care conține toate semnele componenței infracțiunii prevăzute de legea penală.

Chestiunea clonării omului este deosebit de actuală on ziua de astăzi. Imprimarea unui caracter criminal acestui act on Republica Moldova ridică o serie ontregă de chestiuni de drept, legate de interpretarea, calificarea și aplicarea acestei norme. Este vorba de o componență cu totul nouă a infracțiunii incluse on Codul Penal. Este, totodată, o nouă componență a infracțiunii nu numai pentru dreptul penal al Republicii Moldova, dar și pentru sistemele de drept ale altor state din lume. Prin urmare, o consecință firească a acestui lucru ține de faptul că multe chestiuni juridice atot de ordin teoretic, cot și practic nu sont studiate suficient, există oncă multe lacune, deosebiri de interpretare. Mai mult decot

atöt, chestiunea cu privire la clonarea omului, cauzarea unui eventual prejudiciu sau, dimpotrivă, a unui folos pentru societate și omenire on ansamblu, rămone, deocamdată, discutabilă. On lume nu există, de asemenea, o opinie unică on ceea ce privește reglementarea juridică a unor astfel de relații de drept, o abordare unică a fenomenului respectiv.

Astfel, pentru a cunoaște esența infracțiunii clonării omului, pevăzută on art. 144 al Codului Penal este necesară o analiză a elementelor obiective și subiective ale componenței de infracțiune respectivă.

Obiectul infracțiunii reiese din analiza pericolului social al infracțiunii, on special, din caracterul său. On afară de aceasta, capitolele Părții speciale ale Codului Penal sont sistematizate și amplasate conform semnului obiectului atentatului, cu alte cuvinte, conform grupelor de relații sociale onrudite protejate de legea penală. Prin urmare, obiectul devine cunoscut dacă se cunoaște din ce subgrup de infracțiuni face parte infracțiunea respectivă.

Obiectul infracțiunii ol constituie relațiile sociale ocrotite de legea penală asupra cărora este ondreptată fapta social periculoasă și căreia i se cauzează un prejudiciu sau se creează un pericol real de a cauza un prejudiciu.

Obiectul infracțiunii se clasifică pe verticală on general, de gen și nemijlocit.

Obiectul general pentru toate infracțiunile ol constituie totalitatea tuturor relațiilor sociale protejate de legea penală.

Obiectul de gen este un grup de relații sociale omogene legate recip-

roc, protejate de legea penală contra infracțiunilor care, prin caracterul lor juridic, formează, de asemenea, un grup omogen. După cum am afirmat, on funcție de semnul de gen al obiectului Partea specială a Codului Penal se divizează on capitole. Clonarea ține de infracțiunile contra securității omenirii. Anterior, on acest grup erau incluse doar infracțiunile de genocid și ecocid. Obiectul de gen al acestor infracțiuni ol constituie relațiile sociale, care se formează on rezultatul respectării normelor de drept internațional și care asigură temeliile existenței statelor și popoarelor.¹ Lucrul acesta este echitabil și pentru clonare.

Obiectul nemijlocit este o relație socială concretă, asupra căreia este ondreptat atentatul și căreia i se cauzează prejudiciu prin infracțiune sau se creează un pericol real de a cauza așa ceva. Obiectul direct al clonării ol constituie relațiile sociale, care asigură demnitatea omului ca reprezentant al speciei umane, integritatea individuală și inviolabilitatea persoanei. Acesta este așa-zisul obiect nemijlocit principal. Aici onsă urmează să ne pronunțăm și asupra unui șir de obiecte directe suplimentare (facultative). Anume astfel vor fi viața și sănătatea mamei substituente, modul de reglementare a activității medicale.

Nu este cazul să vorbim despre obiectul infracțiunii ontr-o astfel de componență a infracțiunii. Obiectul este un lucru al lumii exterioare existente on mod obiectiv, on legătură cu care se comite infracțiunea. Infracțiunea de clonare prejudiciază, on primul rond, societatea care nu poate fi calificată nici ca obiect, nici ca victimă. On cazul on

care infracțiunea respectivă cauzează un prejudiciu fizic și moral persoanei (mamei substituente), ea poate fi recunoscută ca victimă (art. 59 din Codul de Procedură Penală al Republicii Moldova). (Vom menționa, totodată, că ea nu poate fi calificată ca participant la infracțiune, dat fiind faptul că legislația Republicii Moldova oi acorda femeii dreptul de a decide ea însăși chestiunea cu privire la maternitate; art. 32 al Legii „Cu privire la protecția sănătății” nr. 411-XIII din 28. 03.1995. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1995, nr. 34). Unii savanți identifică termenii „victimă” și „obiectul” infracțiunii, considerând că on cazul atentatului asupra persoanei „omul, on calitatea sa de ființă biologică, se poate manifesta on calitate de obiect”.² Totodată, ni se pare mai convingător punctul de vedere advers. Obiectul infracțiunii constituie faptul din cauza căruia, asupra căruia este săvârșită infracțiunea. Figura victimei apare deja după ce atentatul a fost săvârșit, ca urmare a atentatului, dar nu on procesul acestuia.³

Latura obiectivă a infracțiunii constituie manifestarea exterioară a atentatului social periculos. V. N. Kudreavțev menționează: „Partea obiectivă a infracțiunii este un proces al atentatului social periculos și ilegal asupra intereselor protejate de lege privit din partea sa exterioară din punctul de vedere al evoluției consecutive a evenimentelor și fenomenelor, care oncep prin acțiunea (sau inacțiunea) criminală a subiectului și se oncheie cu survenirea unui rezultat criminal”.⁴

Partea obiectivă a infracțiunii include totalitatea semnelor juridic importante. Semne obligatorii sont fapta social

periculoasă, rezultatul criminal și raportul de cauzalitate ontre ele. De semnele facultative țin situația, timpul, locul și metoda de comitere a infracțiunii.

Fapta. Fapta pasibilă de pedeapsă penală trebuie să fie social periculoasă, ilegală, conștientizată și voluntară. Art. 14 al Codului Penal stabilește două forme de faptă social periculoasă:

- acțiunea este un comportament volitiv activ, care include on sine totalitatea mișcărilor corpului, efectuate sub controlul conștiinței persoanei care acționează;

- inacțiunea este un comportament volitiv pasiv, exprimat prin neexecutarea obligațiunii persoanei de a acționa.

Infracțiunea de clonare este posibilă doar on formă de acțiune, pe deasupra această faptă include on sine o totalitate ontreagă de acte ale comportamentului uman: din celula oricărei părți a organismului omenesc (somatică, adică nesexuală) este eliminat nucleul. Totodată, nucleul este eliminat și din celula (ovulul) sexual feminin. Mai apoi, nucleul celulei somatice este introdus on membrana ovulului. Ovulul cu un nou nucleu este supus acțiunii curentului electric, iar acesta stimulează diviziunea. Astfel, apare embrionul. Embrionul se consideră ca fiind un germene al omului la stadiul de dezvoltare de ponă la 8 săptămăni. Mai apoi embrionul clonat este implantat on uterul mamei substituente, care ol poartă ponă la nașterea biologică firească.

Particularitatea infracțiunii de clonare constă on faptul că executarea părții obiective de către o singură persoană, practic, este imposibilă. On aprecierea specialiștilor, pentru executarea acestor experiențe sont necesare on cel

mai rău caz un grup nu prea mare de savanți, condiții minimale de laborator și un buget de 1-2 milioane dolari SUA. Totodată, specificul activității medicale și științifice respective exclude lipsa de informație privind caracterul și scopurile experiențelor efectuate, precum și săvörșirea infracțiunii on comun cu alți participanți. Astfel, on acest caz se poate vorbi despre participație. Articolul 41 al Codului Penal stipulează: „Se consideră participație cooperarea cu intenție a două sau mai multor persoane la săvörșirea unei infracțiuni intenționate”. Totodată, este necesar ca activitatea participanților să fie on cooperare on mod obiectiv și subiectiv.

Semnele obiective ale participației la clonare constau on următoarele:

- la infracțiune participă două și mai multe persoane;
- acțiunile fiecăreia dintre ele sont o condiție necesară pentru săvörșirea acțiunilor de către alți participanți;
- acțiunile fiecărui participant se află on raport de cauzalitate cu rezultatul gene-ral al infracțiunii.

Semnele subiective vor ieși la suprafață on cazul examinării părții subiective a clonării omului.

Forma participației on acest caz este complexă (art. 43, art. 45 al Codului Penal), adică participanții au contribuit la săvörșirea infracțiunii on calitate de autor, organizator, instigator și complice. Totodată, partea obiectivă este executată ontotdeauna de doi și mai mulți autori (p. 2, art. 42 al Codului Penal), care pot executa cele mai diverse acțiuni ale părții obiective a componenței on virtutea caracterului special al acestei activități, posedarea obligatorie a unor cunoștințe și deprinderi speciale.

On legătură cu necesitatea coordonării activității mai multor persoane pentru realizarea scopurilor propuse și asigurarea eficienței acestora, un rol important on clonarea omului ol joacă organizatorul infracțiunii (p. 3, art. 42 al Codului Penal). El se deosebește de alți participanți, on primul rond, prin inițiativa pe care o manifestă on pregătirea infracțiunii, antrenarea altor persoane, participarea activă la elaborarea planului acțiunilor criminale, dirijarea activității criminale, coordonarea acțiunilor altor participanți. On cadrul infracțiunii el se poate produce și on rol de autor, și de instigator, și de complice, cumulond aceste roluri sau executondu-le consecutiv.

Aș considera că figura instigatorului nu va avea on acest caz o importanță de sine stătătoare, căci determinarea altei persoane de a săvörși infracțiunea va fi realizată de rond cu alte acțiuni privind organizarea și pregătirea acestei infracțiuni de către organizator.

Figura compliceului, dimpotrivă, joacă un rol important (p. 5, art. 42 al Codului Penal). Fără a participa la acțiunile care constituie partea obiectivă, el contribuie activ la săvörșirea infracțiunii. Totodată, aici poate fi imperios necesar pentru participanți atot complicitatea intelectuală, cot și cea fizică. Prin complicitatea intelectuală am putea onțelege furnizarea informației, contribuția prin anumite sfaturi, indicații (de exemplu, consultația specialistului on domeniul geneticii, biologiei moleculare, obstetricii ș.a.m.d.), precum și promisiunea făcută anterior de a ascunde infractorul, urmele infracțiunii, mijloacele sau de a procura sau de a vinde astfel de obiecte.

Complicitatea fizică constituie acordarea autorului a ajutorului fizic prin pregătirea sau săvârșirea infracțiunii de către acesta prin punerea la dispoziție a mijloacelor on acest scop (de exemplu, bani, oncăperi, instrumentar medical, utilaj de laborator) și eliminarea obstacolelor din calea săvârșirii acesteia (de exemplu, consimțământul medicului-șef al instituției medicale de a utiliza sala de operații, saloanelor spitalului).

On acest caz apare o ontrebare firească: dacă executarea părții obiective on cazul clonării este imposibilă de către un singur om, atunci s-ar putea considera că art. 144 al Codului Penal prevede de la bun onceput răspunderea pentru săvârșirea acesteia on participație sau este necesară totuși o calificare suplimentară a art. 41 al Codului Penal? Dat fiind formularea prea abstractă a art. 144 al Codului Penal, consider că s-ar putea face lumină on acest caz doar prin intermediul unei interpretări oficiale.

Consecințe social periculoase. Infracțiunea de clonare atrage după sine un șir de consecințe social periculoase cu caracter material și imaterial. Unica consecință cu caracter material menționată on dispoziția art. 144 al Codului Penal este apariția ființei umane clonate. Mai pot exista, de asemenea, consecințe materiale neindicate on dispoziție, cum ar fi cele fizice – decesul mamei substituente sau lezarea sănătății cu grad divers de gravitate. Survenirea acestor consecințe va necesita o calificare suplimentară a art. 149 (lipsirea de viață din imprudență) și a art. 157 (vătămarea gravă ori medie a integrității corporale sau a sănătății cauzată din imprudență). On dispoziție nu sunt

determinate nici consecințele imateriale, adică acele care apar ca urmare a dereglării relațiilor sociale, al căror obiect nu sunt lucrurile materiale ale lumii exterioare (de exemplu, demnitatea, morala, etica etc.).

Componenta acestei infracțiuni urmează a fi considerată ca materială, căci infracțiunea va lua sforșit doar on cazul on care va surveni rezultatul criminal stipulat prin dispoziție – apariția unei ființe umane clonate și viabile. Dat fiind faptul că art. 144 al Codului Penal prevede răspunderea penală pentru clonarea reproductivă, atunci timpul survenirii rezultatului criminal va fi acela on care se va putea vorbi despre onceputul vieții unui copil clonat. Această clipă va surveni odată cu prima respirație, atunci cond plămonii nou-născutului se vor deschide, lucru despre care mărturisește, de obicei, primul țipăt. Dacă onșă fapta orientată spre obținerea unui rezultat criminal prevăzut de dispoziție nu va conduce la obținerea acestuia, atunci nu va fi nici infracțiune oncheiată. Astfel, dacă embrionul clonat oși va onceta dezvoltarea, se va produce o avortare, vor apărea complicații, care ar putea conduce la necesitatea unui avort sau vor atrage după sine decesul mamei substituente oncă ponă la naștere, persoanele vinovate vor purta răspunderea pentru tentativa de clonare a omului – acțiune intenționată ondreptată nemijlocit spre săvârșirea unei infracțiuni care din cauze independente de voința făptuitorului aceasta nu și-a produs efectul. Totodată, cele săvârșite urmează a fi calificate conform art. 27 și art. 144 ale Codului Penal. Dacă onșă acțiunile celui vinovat vor fi ontrupte contra

voinței sale la o etapă mai timpurie – onțelegerea prealabilă de a săvorși o infracțiune, căutarea participanților, căutarea, fabricarea sau adaptarea mijloacelor ori instrumentelor, amenajarea laboratorului sau crearea altor condiții pentru săvorșirea ei – răspunderea va surveni pentru pregătirea de clonare a omului conform p. 1, art. 26 și art. 144 al Codului Penal.

Raportul de cauzalitate. Un semn obligatoriu al părții obiective a clonării îl constituie raportul de cauzalitate dintre fapta criminală prevăzută de dispoziția art. 144 al Codului Penal și consecințele criminale ale acesteia.

Fapta se va afla on raport de cauzalitate cu efectul criminal on cazul on care:

1. Săvorșirea tuturor acțiunilor părții obiective a anticipat on timp consecințele social periculoase. De altfel, intervalul de timp poate fi on acest caz arbitrar, dat fiind faptul că el depinde de evoluția proceselor fizico-biologice firești. Termenul minimal al sarcinii, după consumarea căruia este posibilă nașterea unui copil sănătos, este de 28 de săptămâni sau 196 de zile. Termenul maximal este determinat on p. 3, art. 47 al Codului familiei al Republicii Moldova, conform căruia paternitatea va fi recunoscută on cazul on care copilul se va naște on termenul care nu va depăși 300 de zile de la divorț sau de la decesul soțului mamei.⁵ Astfel, crearea embrionului omului pe calea clonării și implantarea acestuia on uterul mamei substituente trebuie să anticipeze on timp nașterea copilului de la 196 până la 300 de zile.

2. Acțiunile persoanelor vinovate trebuie nu numai să anticipeze on timp,

dar și să creeze posibilități reale pentru survenirea consecințelor prevăzute de dispoziția articolului on timpul săvorșirii sale, pentru ca consecințele survenite să constituie efectul anume al acestei fapte, dar nu al alteia (de exemplu, fecundarea biologică firească sau fecundarea in vitro).

3. Acțiunile persoanelor vinovate trebuie să atragă după sine on mod inevitabil survenirea rezultatului criminal.

Metoda. Cea mai mare importanță juridică printre semnele facultative ale laturii obiective (cum ar mai fi timpul, locul, mijloacele și condițiile) o are metoda săvorșirii infracțiunii, ceea ce onseamnă totalitatea procedeeleor, pe care le aplică persoanele vinovate on săvorșirea faptei social periculoase. Articolul 144 al Codului Penal indică on mod direct asupra metodei de săvorșire a acestei infracțiuni – „crearea ființelor umane prin clonare”.

On modalitatea săvorșirii infracțiunii sunt incluse, de asemenea, aplicarea de către persoana vinovată a instrumentelor și mijloacelor, adică a obiectelor materiale din lumea exterioară, cu ajutorul cărora se săvorșeste infracțiunea (pentru clonare acestea pot fi utilajul de laborator, instrumentarul medical, reactivele chimice etc.).

Latura subiectivă a infracțiunii reflectă procesele interioare, care au loc on sferele conștientă și volitivă ale persoanei care săvorșeste sau se pregătește să săvorșască infracțiunea. De semnele care o caracterizează țin vinovăția (ca semn obligatoriu), mobilul și scopul (ca semne facultative). Unii autori mai adaugă aici și emoțiile. Luate on ansamblu, ele ne oferă o reprezentare

despre procesul interior care are loc în psihicul persoanei și reflectă legătura conștiinței și voinței sale cu fapta social periculoasă săvârșită.

Vinovăția. Vinovăția este atitudinea psihică a persoanei față de fapta social periculoasă concretă săvârșită de ea și față de consecințele sale social periculoase, exprimate în formă de intenție sau imprudență.

Noțiunea de vinovăție este necesar să fie examinată cu luarea în considerare a criteriilor intelectual și volitiv.

Criteriul intelectual constă în conștientizarea de către persoana vinovată a caracterului social periculos al faptei săvârșite de ea (în componentele formale) și în prevederea consecințelor sale social periculoase (în componentele materiale).

Criteriul volitiv caracterizează raportul subiectului infracțiunii față de fapta săvârșită și consecințele sale. Luarea în considerare și raportul acestor două criterii ne oferă dreptul de a diviza vinovăția în următoarele forme: cu intenție (art. 17 al Codului Penal) și din imprudență (art. 18 al Codului Penal).

Săvârșirea clonării omului în cazul participației obligatorii exclude forma vinovăției din imprudență. Art. 41 al Codului Penal indică asupra intenției ca formă de vinovăție în cazul participației. Anume ea face ca activitatea criminală a participanților să fie comună. Totodată, intenția poate fi doar directă.

Aspectul intelectual al intenției participanților la această infracțiune se deosebește de acest aspect la persoana care acționează de una singură. El nu numai că presupune conștientizarea car-

acterului social periculos al activității sale și prevederea rezultatului său social periculos în formă de naștere a copilului clonat, dar și reclamă cunoașterea reciprocă a activității criminale în comun cu alte persoane. Conștientizarea caracterului de drept penal, care este o expresie juridică a pericolului social, nu este inclusă în mod tradițional în formula intenției în virtutea prezumției juridice străvechi: *ignorantia legis neminem excusat*. Doar în cazurile în care persoana n-a putut conștientiza că fapta săvârșită de ea este una social periculoasă și interzisă de legea penală, nu este pasibilă de răspunderea penală.

Aspectul volitiv se caracterizează prin intenția unică de a săvârși una și aceeași infracțiune (clonarea omului) și prin dorința de a participa la o asemenea activitate criminală comună și de a realiza consecințe social periculoase.

Intenția în cazul infracțiunii de clonare a omului va fi chibzuită din timp (între apariția intenției și realizarea sa va exista un anumit interval de timp destul de considerabil), simplă și concretă (persoanele vinovate oși imaginează destul de clar consecințele acțiunilor lor – apariția ființei umane clonate).

Semnele facultative – mobilul, scopul, emoțiile devin obligatorii doar cu condiția, că legiuitorul le va include în această calitate în construcția componentei infracțiunii respective. În celelalte cazuri ele pot influența calificarea faptei sau pot fi luate în considerare în cazul individualizării pedepsei ca o circumstanță care atenuează sau agravează răspunderea.

Mobilul. Mobilul este o pornire

interioară condiționată de anumite cerințe și interese, care-i provoacă persoanei hotărârea de a săvârși infracțiunea. Acționând asupra conștiinței omului, mobilul formează direcția voinței sale, determină caracterul acțiunilor sale. Mobilul persoanelor care săvârșesc clonarea omului poate fi diferit – religios (o sectă de raeliți), aviditatea (costul clonării omului în cadrul companiei „CLONAIID” este de aproximativ 200 000 dolari SUA), cariera (ce s-ar zice, dar clonarea omului este o descoperire științifică extraordinară, care-l poate, pur și simplu, immortaliza pe autor).

Scopul. Scopul infracțiunii se constituie în baza mobilului – imaginea ideală a efectului criminal dorit, la realizarea căruia speră infractorul. Scopul acestei infracțiuni constă în crearea ființei umane prin clonare. Mobilul și scopul constituie împreună activitatea intelectuală și volitivă a persoanei în vederea săvârșirii infracțiunii.

Emoțiile sunt reținerile pe care le încearcă omul în legătură cu propria stare, fapta săvârșită sau evenimentele din realitatea înconjurătoare. Ele nu constituie o sursă de acțiuni ale omului, ele doar imprimă proceselor psihice o anumită nuanță, contribuie la apariția mobilului, îl orientează pe om spre un anumit scop.⁶ Te-ai mira însă dacă emoțiile vor avea vreo importanță oarecare în componența infracțiunii de clonare a omului, pentru că ele sunt cele mai caracteristice în cazul apariției bruște a intenției, mai ales când persoana este în stare de afect. Totodată, intenția chibzuită din timp presupune o abordare mai calmă, echilibrată în cazul săvârșirii infracțiunii.

Subiectul infracțiunii este o

persoană fizică responsabilă, care în timpul săvârșirii infracțiunii a atins vârsta stabilită de lege pentru răspunderea penală (p. 1, art. 21 al Codului penal).

Potrivit noului Cod penal al Republicii Moldova, subiect al infracțiunii poate fi și o persoană juridică. Aceasta însă poartă răspunderea penală pentru săvârșirea doar a unor anumite infracțiuni, prevăzute direct de lege. Infracțiunea de clonare nu face parte din rândul acestora.

În calitate de semne obligatorii ale subiectului clonării omului vor fi următoarele semne: persoana fizică, responsabilitatea, atingerea vârstei pentru răspunderea penală.

Persoana fizică. Persoanele fizice sunt cetățeni ai Republicii Moldova, cetățeni străini și apatrizi (persoanele care nu sunt cetățeni ai Republicii Moldova și nu dispun de dovezi că posedă cetățenia altui stat) (articolele 1 și 2 ale Legii „Cu privire la starea de drept a cetățenilor și persoanelor fără cetățenie în Republica Moldova” nr. 275-XIII din 10.11.1994. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 20, 1994).

Toate persoanele care au săvârșit infracțiunea de clonare a omului pe teritoriul Republicii Moldova sunt trase la răspunderea penală în conformitate cu Codul Penal al Republicii Moldova (p. 1, art. 11 al Codului Penal). De teritoriul de stat al țării țin: teritoriul terestru, subsolurile, apele interne și teritoriale, spațiul aerian deasupra teritoriului terestru și acvatic, teritoriul ambasadelor, corăbiilor militare aflate în mare, cabinele aparatelor de zbor. Limitele sale sunt stabilite prin art. 1 al Legii „Cu privire la frontiera de stat a

Republicii Moldova”, nr. 108-XIII din 17.05.1994. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 12, 1994.

Cetățenii și persoanele fără cetățenie, care locuiesc permanent pe teritoriul Republicii Moldova și au săvârșit infracțiuni peste hotarele Republicii Moldova, poartă răspundere penală în conformitate cu Codul Penal (p. 2, art. 11 al Codului Penal). Pentru săvârșirea infracțiunilor contra păcii și securității omenirii și altor infracțiuni, prevăzute de acordurile internaționale, una dintre părțile cărora este Republica Moldova, sunt trase la răspundere pe teritoriul Republicii Moldova și poartă răspunderea penală în corespundere cu Codul Penal cetățenii străini și persoanele fără cetățenie, care nu locuiesc permanent pe teritoriul republicii, dacă ei n-au fost supuși pedepsei într-un stat străin (p. 3, art. 11 al Codului Penal). Cetățenii străini, care sunt reprezentanți diplomatici ai statelor străine și alte persoane care, în conformitate cu acordurile internaționale, una dintre părțile cărora este Republica Moldova, beneficiază de imunitate diplomatică, nu cad sub incidența acțiunii legii penale a Republicii Moldova.

Imunitatea înseamnă excluderea de sub acțiunea jurisdicției administrative, penale și civile a statului de reședință.⁷ Convențiile de la Viena cu privire la relațiile diplomatice (1961) și la relațiile consulare (1963) au stabilit regulile care obligă statele participante (Republica Moldova a ratificat aceste convenții) să extindă imunitatea în sfera dreptului penal asupra corpului diplomatic (ambasadori, trimiși, consilieri, reprezentanți comerciali și adjuncții lor, atașați speciali, secretari atașați), con-

sulilor, membrilor familiilor acestora, asupra personalului tehnico-administrativ și chiar asupra personalului auxiliar, dar numai în cazul în care acesta se află în exercițiul funcției. Reguli similare funcționează și în privința misiunilor speciale și delegațiilor la conferințele internaționale, delegațiilor statelor la negocierile bilaterale pentru conducătorii acestora, precum și a membrilor delegațiilor, consilierilor, experților. Există anumite rezerve și pentru cetățenii Republicii Moldova. Ei beneficiază, de asemenea, adeseori de imunitate în domeniul dreptului penal și pot fi trași la răspundere doar cu respectarea unor anumite proceduri. Printre aceștia sunt Președintele țării, deputații în Parlament, consilierii consiliilor locale, procurorii, judecătorii, membrii comisiilor electorale, avocații parlamentari etc.

Responsabilitatea. Responsabilitatea este o stare psihologică a persoanei, care este capabilă să conștientizeze caracterul prejudiciabil al faptei sale, are capacitatea de a-și manifesta voința și a-și dirija acțiunile (art. 22 al Codului Penal).

Vorsta răspunderii penale. Art. 144 al Codului Penal stabilește răspunderea penală pentru săvârșirea infracțiunii de clonare a omului în formă de privațiune de libertate pe un termen de la 7 la 15 ani. În conformitate cu noua clasificare a infracțiunilor dată în art. 16 al Codului Penal, infracțiunea respectivă ține de infracțiunile grave (p. 4, art. 16 al Codului Penal). P. 1, art. 21 al Codului Penal stipulează că, în cazul săvârșirii unor infracțiuni grave, persoanele vinovate sunt pasibile de răspundere de la vârsta de paisprezece ani.

On legătură cu faptul că infracțiunea de clonare este săvörșită cu participație, vom menționa că, dacă la infracțiune participă coteva persoane, dintre care doar una corespunde semnelor subiectului, iar celelalte sont sau iresponsabile, sau n-au atins vörsta răspunderii penale, persoana respectivă va purta răspundere pentru participație, dar nu pentru săvörșirea infracțiunii de una singură. Aici este necesar să menționăm, de asemenea, norma de drept care se conține on p. 2, art. 12 al Codului Penal – dacă participantul la săvörșirea infracțiunii comise peste hotare a acționat pe teritoriul Republicii Moldova, asupra unei astfel de participații se extinde acțiunea legii penale a Republicii Moldova, chiar dacă această faptă nu se pedepsește la locul săvörșirii ei.

On sforșit, este necesar să menționăm că infracțiunea respectivă poate fi săvörșită doar de o persoană onvestită, pe longă semnele obligatorii, cu unele semne suplimentare, adică de un subiect special. Dar va fi mai exact dacă vom afirma, că aceasta este o componentă cu un autor special, dar nu cu un subiect. Rolul altor participanți ol pot juca subiecții generali. Semnele, care ol caracterizează pe autorul special, reflectă profesiunea și ocupația sa. Aceasta trebuie să fie o persoană, care posedă cunoștințe on domeniul geneticii, biologiei moleculare, medicinei

reproductive (savanți, colaboratori ai instituțiilor de cercetări științifice, laboranți etc.).

Crearea ființelor umane prin intermediul clonării constituie, conform noului Cod Penal al Republicii Moldova, o infracțiune gravă contra securității omenirii, care atentează la demnitatea omului, la viața și sănătatea mamei substituente și, ontr-o anumită măsură, la ordinea de reglementare a activității medicale on Republica Moldova. Această infracțiune poate fi strons legată cu un șir de alte componente prevăzute de noul Cod Penal.

Astfel, dacă fapta respectivă va atrage din imprudență moartea mamei substituente, răspunderea va surveni pentru un cumul de sentințe conform art. 149 al Codului Penal, iar vătămarea gravă ori medie a integrității corporale sau a sănătății cauzată din imprudență conform art. 157 al Codului Penal. Dat fiind faptul că activitatea respectivă este urmărită prin lege, ea, mai curond, va fi practică on instituții medicale private ilegale, iar on acest caz răspunderea va surveni prin cumul de sentințe conform art. 214 „Practicarea ilegală a medicinei sau a activității farmaceutice” fără calificarea suplimentară conform art. 149 și art. 157, on cazul on care vor surveni asemenea consecințe, dat fiind faptul că ele sont asimilate de art. 214 al Codului Penal. On cazul on care asemenea experiențe vor fi efectuate on instituții medicale de stat cu consimțământul per-

și beneficiind de starea lor de serviciu on instituții medicale de stat, răspunderea va fi efectuată conform art. 327 al Codului Penal. Infracțiunea de clonare poate fi strons legată și să necesite calificarea conform art. 158 „Constrongerea persoanei la prelevarea organelor sau țesuturilor pentru transplantare”, dacă ele sont prelevate pentru aplicarea ulterioară on calitate de material genetic pentru clonare și conform art. 161 „Efectuarea fecundării artificiale sau a implantării

embrionului fără consimțământul pacientei” față de mama substituentă.

P e t e r i t o r i u l R e p u b l i c i i M o l d o v a n u s-au efectuat niciodată experiențe on domeniul clonării omului. Dar a fost clonat, cel puțin, un om on lume? La ora actuală nimeni nu dispune de astfel de date. Există doar declarații gratuite ale reprezentanților companiei „CLONAIID”, care nu sunt susținute de nici un fel de dovezi. Dar nu poate fi exclusă o asemenea posibilitate. Dacă savanții au putut crea mamifere viabile pe calea clonării, practic, nimeni nu-i poate ompiedica să facă lucrul acesta și on ceea ce privește specia Homo

